

"מלאכת מחשבת" דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

פרשת "בלק"

מה בגיליון:

(1) מפני מה יראו בלק ומואב?

(2) נבואת בלעם, מטרתה וטיבה.

"נחשבה" – הגאון רבי יחיאל הלוי נוביק שליט"א

וידויו של ה"שאגת אריה" (הרה"ג רבי יאיר וינשטוק שליט"א)

מפני מה יראו בלק ומואב?

הנדון: האם היו כאן פחדים נפרדים, או ששני הטעמים משלימים זה את זה.

א

היה רק מזה שעם ישראל רב וחזק ולפיכך יכולים הם בנקל לשלול אותם ולעשות בהם אנגריא.

ברם בלק ראה יותר מהם, הוא ראה כי סיחון כבש את ארץ מואב ועוג כבש את כל ארץ בני עמון, ואפילו הכי באו בני ישראל וכבשו את ארץ סיחון ועוג מידם, למרות האזהרה של הקב"ה כי לא אתן לך מארצו ירושה, נמצא שעמון ומואב טהרו בסיחון, שכיבוש מלחמה שמיה כיבוש, א"כ יכולים הם מכוח זה גם לכבוש אותם בדרך כזו, לפיכך הייתה ראית בלק אחרת לחלוטין מראית כל העם, כי בלק לגודל חכמתו הבין יותר לעומק כי כל המדינה שלו נתונה בסכנה איומה, נמצא שבאמת עיקר חששו של בלק היה מפני מה שעשה ישראל לאמורי, כי כיבוש האמורי כלל את כל החלקים של עמון ומואב, בכך התברר לו כי כיבוש מלחמה שמיה כיבוש ועמון ומואב טהרו בסיחון. אבל העם בתחילה לא ראה את המצב לאשורו אצלם הסתכם כל החשש רק בלחיכת השור את ירק השדה שישללו אותם, לזה הפחד שלהם היה בעיקרו כי רב הוא מהם ומכח זה יוכלו לשלול אותם.

ובעת ההיא עדיין לא היה בלק מלך עליהם ולא הייתה להם מלוכה כלל, כי לאחר שסיחון כבש את ארצם ביטל מהם את המלוכה, הוא מינה עליהם את אחד מנסיכי מדין שיהיה שר עליהם. ובלק היה אחד מחמשת נסיכי מדין ואפשר שהיה ממונה עליהם כשר, רק לאחר שנהרג סיחון במלחמה כשהלכו להתיעץ עמו והוא תיאר בפניהם את מצבם החמור, הבינו כי אין להם כל ברירה והם חייבים שימלוך עליהם מלך כי אינו דומה שלטון של מלך לשלטון של שר וכשתהיה לו המלוכה יוכל לרכז את כל העם סביבו כדי שיוכלו ללחום עבורם, הסכימו שרי מואב להמליכו עליהם לתקופה מסוימת, לפיכך אין הוא מתואר בתחילה כמלך כי באותו זמן היה רק היה שר עליהם, רק לאחר שהסכימו שימלוך עליהם לתקופה מסוימת כשהחל לפעול בשבילם לקרוא לבלעם בזמן השליחות הוא עושה זאת מכח שהוא מלך לפיכך שפיר כתיב "ובלך בן ציפור מלך למואב בעת ההיא".

בזה מתורצות הקושיות ד' וה' נמי, דאה"נ אם לא היו ישראל כובשים את האמורי לא היו יכולים לכבוש את ארץ מואב מכוח האזהרה וודאי שאם לא יתחילו איתם במלחמה אין להם מה לחשוש מהם. אבל אחרי שישראל כבשו את ארץ סיחון ועוג דרכם טהרו עמון ומואב ממילא בטלה עתה האזהרה כלפיהם, ממילא אין להם כל ערבות כי ישראל לא ישללו אותם במלחמה.

איתא בפרשה (במדבר פר' כ"ב פס' ב' ג' ד') "וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוד השור את ירק השדה ובלק בן ציפור מלך למואב בעת ההיא".

ובפרש"י: "וירא בלק בן ציפור את כל אשר ישראל לאמורי, אמר אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם, אנו על אחת כמה וכמה, לפיכך ויגר מואב".

כמה וכמה תמיהות עומדות בפנינו בהבנת הפסוקים הללו: א) למה מציינים שרק בלק בן ציפור ראה וכי רק הוא ראה, הרי כל מי שהיה במקום ראה את כל מה שאירע? ב) לא יובן למה לא מצוין כלל תוארו שהיה מלך, רק לאחר שהפסוק מתאר את המורא הגדול מפני ישראל, מציינים כי הוא היה מלך עליהם בעת ההיא, ובפרש"י: לא היה ראוי למלכות, מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מינהו עליהם לצורך שעה, מכל מקום הדברים צ"ב, למה רק עתה הוזכר זאת.

ג) קושית הרא"מ. כי בתחילת הפסוק אומר לנו הפסוק כי הפחד היה על מה שישראל עשו לאמורי, שהיה עם חזק מאד והיו לו שני מלכים חזקים ביותר סיחון ועוג, שאיש לא העז לעמוד בפניהם והם לא עמדו בפני עם ישראל, אנו על אחת כמה וכמה. אבל תיכף לזה אומר הפסוק כי העם פחד הוא מסיבה שונה לחלוטין, בגלל שהעם רב ועצום הוא ביותר. ד) עם ישראל לא התחיל עם האמורי במלחמה אלא שלח להם לשלום, רק לאחר שסירבו להיענות לקריאה לחמו בהם ישראל. א"כ יש להם עצה פשוטה, להימנע ממלחמה ולא יבואו לידי זה. ה) הקב"ה הזהיר את ישראל לא לעשות מלחמה עם מואב ועמון, א"כ על מה הפחד שלהם?

ונבאר את הדברים אחת לאחת. ברמב"ן מבואר כי בלק בן ציפור היה מכשף גדול וראה בכישופיו דברים שהעם לא ראה, כי באמת העם עצמו למרות כל מה שעשו ישראל לאמורי לא ראו עדיין סכנה גדולה לעמם, שהרי עם ישראל מוזהר שלא להתגרות במלחמה ולפיכך אין הם דומים למלכי האמורי שעליהם לא חלה אזהרה זו, אבל כלפי מואב חלה האזהרה לא לעשות עמם מלחמה, כל החשש שלהם היה רק שיעשו בהם אנגריא כי על זה לא הוזהרו רק כלפי עמון. לפיכך אמרו אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוד השור את ירק השדה, הדגישו שרק את הסובב אותם אבל לא אותם עצמם, כי אותם עצמם אין הם יכולים לכבוש, לפיכך עיקר הפחד שלהם

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

טעמים נפרדים לחלוטין נראה שהוא אינו עונה על כך, כנראה שלא חש כלל לזה).

ב"שפתי חכמים" מבאר את על דרך הגוי"א אך באופן אחר, שבאמת גם המואבים עצמם ידעו את מה שעשו ישראל לשני מלכי האמורי, אבל מלכתחילה חשבו שניצוח המלחמה הזה היה בדרך הטבע מפני ריבוי העם, על זה חשבו שיוכלו לפתור את זאת, כי היה להם ממון רב ויכולים היו לשכור את כל ל"א מלכי כנען שהיו רבים ועצומים אף ממלכי האמורי ובכך יוכלו לגבור על ישראל

(ונראה להוסיף, שכפי שישראל ידעו כי כל יושבי ארץ כנען היו כה גבוהים עד שהמרגלים דומים היו עיניהם כחגבים, כך ידעו זאת עם מואב ועל זה נסמכו שיוכלו כל עמי כנען לגבור על ישראל. גם הייתה לכנעני סיבה חזקה להיכנס למלחמה למנוע את כיבוש ארץ כנען ואין הם בזה מתעברים על ריב לא להם, ומהאי טעמא גופא בטוחים היו שיענו לקריאתם.

על כן אם היה כל עניין המלחמה ברור להם שנעשה בדרך טבעית תוצאה של גבורת ישראל וחוזקם במלחמות, לא היו חוששים כל כך מישראל כי כל מלכי כנען חזקים מהם בהרבה, אבל עתה לאחר שנוכחו כי המלחמה הזו התנהלה בדרך לא טבעית, כי האמורי נפל כפרי בשל בפני עם ישראל ולא לחם בהם כלל, איך ידעו זאת? כי ראו כי עם ישראל רב הוא, כלומר נשאר בריבוי הטבעי שלא התמעט ממנו כלל במלחמה, בזה קצו בחייהם.

ג

ולפי זה מתפרשים דברי רש"י באופן הזה, אלו שני המלכים וכו' כלומר, אלו שני המלכים שהיינו בטוחים בהם שהם יהרגו בהם הרבה מישראל כפי המספר שישראל יהרגו מהאמוריים, אם היה כן היינו יכולים לבוא עליהם עם כל מלכי כנען והיינו הורגים את הנשארים מהם, אבל עכשיו שלא הרגו מהם כלום, כי איש מלוחמי האמורי לא נשא את ידו עליהם, מפני שנפל פחדם של ישראל עליהם, אם כך אנו על אחת כמה וכמה שלא נוכל להם אפילו אם נגייס את כל מלכי כנען כנגדם.

וב"לבוש אורה" ביאר כי רב הוא אין הכוונה לריבוי הטבעי של העם, אלא שדבר גדול הוא זה מה שעשו לשני מלכי האמורי כמו הלשון "רב לכם בני לוי" שנאמר גבי מחלוקת קרח עם משה רבינו. שמהותו דבר גדול עשיתם שנחלקתם על הכהונה. אף כאן דבר גדול הוא זה שישראל הצליחו להרוג שני מלכים גדולים ואדירים כסיוחן ועוג. לפיכך מובן עתה למה נאמר ויגר מואב שבה לבאר למה פחדו מואב מפני בני ישראל נמצא שהכל עולה לעניין אחד טעם אחד עצם המלחמה עם מלכי האמורי סיבת החשש הגדול של ישראל.

לפיכך עתה היה חששם מרובה מפני בני ישראל לפיכך ויגר מואב מפני העם מאד.

(עוד אפשר לומר, דהנה יש לדקדק בפסוק בתחילה נאמר "ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא" ואחרי כן כתיב "ויקץ מואב מפני בני ישראל" פתח בעם וסיים בבני ישראל! דעיקר החשש לא היה מבני ישראל עצמם כי הם בודאי יזהרו מפני האזהרה של ה' שלא לעשות עמם מלחמה דאף אם יש כיבוש מלחמה מכל מקום מואב ועמון הם אומות בפני עצמם ומצד שמם מוזהרים הם עליהם, אבל העם הוא הערב רב יורה לעצמו היתר גמור גם כלפי לנהוג בהם מלחמה גמורה, לפיכך המגור הגדול היה מפני העם דווקא, אבל מבני ישראל בכללות קצו, כפי שמפרש רש"י שקצו בחיי עצמם מפני ששונאים היו אותם ביותר).

ב

ברם הרא"מ התקשה מאד בפירושו הדברים, דנראה לו דטעם אחד לשניהם, כי יש ו' החיבור שמחבר בין מה שראה בלק בן ציפור לבין הפחד של מואב עצמו, לפיכך תמה מאד, דהרי שני טעמים נפרדים הם. והוא שולל פירוש ששני הדברים היו: א) בלק ראה את מה שעשו בני ישראל לשני מלכי האמורי ודבר זה גרם להם פחד.

ב) נוסף לזה היה להם עוד פחד כי עם ישראל רב הוא. ומצד זה גופא יכול הוא ללחום במ. דאם כן היה לפסוק לומר בלשון הזה "וירא בלק.. את כל אשר ישראל לאמורי וכי העם רב מאד ויגר מואב מפני בני ישראל" אבל אם מקדימים את ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא, משמע שכל מגור העם היה מפני זה ולא מפני מה שעשו ישראל למלכי האמורי, יעוי"ש שהאריך שם מאד ונשאר בקושיא.

ובגוי"א ביאר, דלעולם שני הטעמים עולים בקנה אחד, משום שכל אחד בפני עצמו אינו סיבה מספקת לפחד הגדול שאחז את העם. כי אם הייתה רק הסיבה הראשונה, זה שנצחו את שני מלכי האמורי ניתן עוד היה לומר כי אולי זה ניצחון חד פעמי, כי עיתים קורה מקרה ואומה אחת גוברת על אומה חזקה ממנה ועדיין אין זה אומר שכך יהיה הדבר לתמיד. ברם בזה שראו את ריבויים הגדול הבינו כי לא מקרה חד פעמי. ואין להקשות א"כ לא לכתוב רק, וירא בלק את ישראל כי רב הוא, כיון שעיקר הדבר תלוי בריבוי שלהם,

אין זו קושיא. כי גם אם הם רבים אין הם עדיין בעלי מלחמה ופעמים עם גדול נופל בידי מעטים שהם בעלי מלחמה, אבל עכשיו כשראו את גבורת ישראל במלחמה ואת ריבויים המספרי, בזה נוכחו לראות שהם בעלי מלחמה וגם על פי דרך הטבע יגברו על כל אומה, לפיכך החלו לפחד מהם, לפיכך צריכים היו לצרף את שני הטעמים גם יחד, כדי להבין את סיבת הפחד של מואב. (ועל עצם הדקדוק הלשוני של הרא"מ שהם שני

נבואת בלעם, מטרתה וטיבה.

א

וכבר רבים עוררו את השאלה, שאם כל מה שנתנו לבלעם נבואה זה בכדי למנוע מהם פתחון פה, מה הועיל בכך שנתן להם נביא כבלעם הרשע, שהרי תמיד יהיה לאומות העולם טענה, כי לא נביא כבלעם הרשע ביקשו, שהרי איזה ערך יש לנבואה של רשע כשרואים את עומק רשעותו? וכי הפילוסוף אריסטו לא קרוב היה לדרגת הנבואה? כפי שמעיד עליו הרמב"ם, ומכל מקום מושחת גמור היה ולא קיבלו ממנו הגויים כל תועלת רוחנית. כל המעלה של נביא שהוא מיישר את הדרכים המעוקלות. ועל כן אם הקב"ה היה נותן להם נביא כמשה רבינו היו שבים

איתא בפרשה (שם פס' ה') "וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנהר ארץ בני עמו לקרוא לו לאמור הנה עם יוצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא יושב ממול".

ובפרש"י: ארץ בני עמו של בלק, משם היה וזה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר, מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע? כדי שלא יהא פתחון פה לאומות העולם, אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב והם פרצו גדר העולם, שבתחילה היו גדורים בעריות וזה נתן להם להפקיר עצמן לזנות".

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

חידות, אי"כ מפני מה זכה בלעם לדרגה כה גבוהה של מראה באספקלריה המאירה שעה שלא הם ביקשו והוא רק קלקל בזה יותר ויותר.

עוד יש לשאול, למה לא עשה ה' שיאבד את כוחו לקלל ולכוון לדעת את הרגע הנכון, שהרי איתא בע"ז (דף ד' ע"ב) על הפסוק במיכה (פ' ו') "עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השיטים ועד הגלגל" אמר ר' אלעזר, אמר להן הקב"ה לישראל, עמי ראו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי עליכם כל אותם הימים שאם כעסתי עליכם, לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט". למה ה' צריך לעשות עם ישראל באותם ימים חסד מיוחד שאינו כועס עליהם כל אותם ימים אף שיש מקום לכעס, הרי זה חסד מעל ומעבר, הלא אם היה מסלק את כוחו המיוחד של בלעם כבר לא היה יכול לעשות עם זה כל רע?

והנה כבר תמהו במפרשים (ומו"ר מרן הגרמ"ד הלוי שליט"א האריך בזה) דאיתא בספרי (זאת הברכה שני"ז) "ולא קם בישראל כמשה, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ואיזה זה? בלעם בן בעור". ותמה לומר כי הגיע במדרגות הנבואה עד דרגת משה, הרי משה רבינו ראה בין ביום ובין בלילה בכל עת שירצה, ואילו בלעם יכול היה לראות רק בחלום הלילה ולא בעת שירצה רק בעת שהקב"ה התגלה לו? התימה תגדל באשר הספרי בחדא מחתא ממשיך "אבל הפרש יש בין נבואתו של משה לנבואתו של בלעם, משה לא היה יודע מי מדבר עמו ובלעם היה יודע מי מדבר עמו, שנאמר יודע דעת עליון, משה לא היה יודע אימתי מדבר עמו עד שהוא עומד, שנאמר "ואתה פה עמוד עמדי" ובלעם היה מדבר עמו כשהוא נופל, שנאמר "מחזה ש-ד-י יחזה נופל וגלוי עיניים", משל למה הדבר דומה, לטבחיו של מלך שיועד כמה הוצאות יוצאות למלך על שולחנו". נראה דאף שהיו לבלעם מעלות נשגבות ביותר, מכל מקום שונה הייתה בתכלית נבואתו מנבואת משה, אף במה שנראה כביכול שהספרי משבח את מעלותיו, מכל מקום לפי המשל ניתן להבין שמה שרבינו דווקא בגלל גדול מעלתו כשר לפני המלך אינו יודע מה שמוציא המלך ואילו בלעם בבחינת טבח שבגלל פחיתותו יודע את כל ההוצאות, אי"כ היאך משווים את נבואת בלעם לנבואת משה רבינו?

וברמב"ם (פ"ז מהל' יסוה"ת ה"ו) מונה את ההפרש בין נבואת משה לשאר הנביאים: "א' כל הנביאים בחלום או במראה ואילו משה רבינו מתנבא כשהוא ער ועומד. ב' כל הנביאים על ידי מלאך, לפיכך רואים במשל וחידה, משה רבינו לא ע"י מלאך, שנאמר פה אל פה אדבר בו וכו', שאין שם משל אלא רואה הדבר ולא בוריה בלא חידה ובלא משל. הוא שהתורה מעידה עליו, במראה ולא בחידות, שאינו מתנבא בחידה אלא במראה שרואה הדבר על בוריו. ג' כל הנביאים יראים ונבהלים ומתמוגגין ומשה רבינו אינו כן, הוא שהכתוב אומר "כאשר ידבר איש אל רעהו" כלומר שאינו נבהל לשמוע את דברי חבירו, כך היה כח בדעתו של משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם. ד' כל הנביאים אין מתנבאין בכל עת שירצו, משה רבינו אינו כן, אלא כל זמן שיחפוץ רוח הקודש לובשתו ונבואה שורה עליו ואינו צריך לכוון דעתו ולהזדמן לה, שהרי הוא מכוון ומוזמן ועומד כמלאכי השרת, לפיכך מתנבא בכל עת שנאמר עמדו ואשמעה מה יצווה ה' לכם וכו'". הרי לנו ד' מדרגות יסודיות ביותר שמה שרבינו עומד מעל כל הנביאים ובכל אלו ודאי שלא היה בלעם, מה אי"כ השייכות של משה רבינו לעניין משה רבינו?

ג

ונראה ע"כ מגודל הקושיות, כפי שמבאר מרן הגר"ז ז"ע דמאי דכתיב "ולא קם בישראל כמשה עוד" הכוונה היא שרק למדרגה של משה שמדבר כששכינה מתוך גרונו, כלומר נבואת משבה רבינו היא בעצם מהות של העברת דברים של הקב"ה בכבודו ובעצמו ולא הוי כמעשה שליחות, בדרגה היסודית הזו שווה

בתשובה, אך כשנתן להם נביא רשע כבלעם הרי זה כעין לועז לרש?

ברם באמת אין זו טענה כלל, דבאמת לא שייכת כלל מציאות כזו שיקום נביא מתוך אומות העולם בלי תורה, שהרי לא הנביא הוא מיישר את הדרכים אלא התורה ובלעדיה אין כלום, וכבר אמרו חכמים בגמ' בקידושין (דף ל' ע"ב) "בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין לה". נמצא שאין כל תרופה בעולם מלבד התורה הקדושה.

והנה באמת הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו פנה אל אומות העולם לתת להם את התורה קודם מתן תורה, כפי שמעידה התורה (דברים פ' ל"ג פס' ב') "ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קודש מימינו אש דת למו". ואיתא בגמ' בע"ז (דף ב' ע"ב) "מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן? אמר ר' יוחנן, מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא לישראל וקבלוה". הרי לנו שהקב"ה נתן לאומות העולם היכי תמצוי לקבל את התורה והמצוות. והנה אם היו מקבלים את התורה ומצוותיה היו יכולים להתעדן על ידי נביא מוכיח, אבל עתה שלא קיבלו את התורה, גם אם יקבלו נביא מוכיח כמשה רבינו הרי ילעגו לו, כפי שמצינו שבני ישראל הרשעים שהיו בוזים ומלעיגים לנביאים בזמן בית ראשון. וכשהוכיחם ירמיהו הנביא על רוב פשעיהם, אסרוהו בחצר המטרה, כמו כן את זכריה הנביא הרגו רח"ל בבית המקדש ביום כיפור כי הוכיחם על רוב פשעיהם.

כיון שכן יכול היה הבורא לומר להם, לשם מה לכם נביא? הרי ברי שלא תוכלו לשוב בתשובה בלא תורה. אלא כפי שהקב"ה יכול היה לפטור עצמו גם בלי לתת להם את התורה, שהרי לשם מה להם תורה, אם את ז' המצוות שלהם לא שמרו, כדאיתא בגמ' בע"ז (שם), תני רב יוסף "עמד וימודד ארץ ראה ויתר גויים", מאי ראה? ראה ז' מצוות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להן וכו' יעו"ש. הרי שלמעשה לא הייתה להם כל ס"ד לקבל את התורה. והרי גלוי וידוע לפני הבורא כל זאת, אלא שמכל מקום, כדי למנוע מהם כל פתחון פה, אפילו שטענה זו היא של שטות, עושה הקב"ה כל טצדקי, כדי שלא תהיה עליו שום טרוניה מפי הבריות.

נמצא שלמעשה הקב"ה עושה מהלך בו מסתתמים טענות התובעים שלא כהוגן, כל זאת מצד לפני משורת הדין, אף שמצד שורת הדין כלל וכלל אין הוא צריך להצטדק בפניהם. לפיכך גם טענה זו שלא העמיד להם נביא זך ונקי כמשה רבינו אין בה כל ממש. כי מי שיש לו אוזן לשמוע יוכל לקבל נבואה גם מפי משה רבינו, שהרי משה קיים ותורתו נמצאת כבר בעולם וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול. וראיה לדבר, יתרו חותן משה שהיה כהן מדין ועבד את כל הע"ז שיש בעולם, אלא שבטבעו היה מבקש וחוקר אחרי האמת, לפיכך היו אוזניו כרויות לשמוע את קול האמת מפי נביא אמת ולא היה צריך תחליף סינטטי כנביא אומות העולם, ודו"ק היטב.

ב

והנה מצד האמת, כדי לפרוך את טענותיהם לא היה צריך לתת לנביא מעלה של דרגת נביא כמשה רבינו שהיה רואה באספקלריה המאירה, שהרי אליבא דאמת מה הם צריכים רק נביא שיוורה להם את דעת הקב"ה ולכאורה גם מדרגה פשוטה של לקבל חידות אם הנביא יודע לפענח את הצפונות הרי מעביר אליהם את קול ה'. וכן נראה מדוקדק בלשון רש"י "אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב" הנה לא שאלו אילו היו לנו נביאים כמשה רבינו בדרגת אספקלריה המאירה, כל שביקשו נביאים, כי באמת מהיכן ידעו את המעלה של משה רבינו שהיה אב לנביאים וגבוה מהם, אם את הסוד הזה לא ידעו אהרן ומרים עד שהקב"ה בעצמו גילה להם זאת? נמצא שלפי רמת השגתם לא היו אמורים לבקש דרגת נבואה כמשה, אי"כ לסטור את לועם של אומות העולם די שיתנו להם נביא בדרגה פשוטה של

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

בלעם רק שופר שמשמיע את הקול, אבל כמו ששופר אינו זה שמוציא אותנו בתקיעותיו, אלא הוא חפץ בעלמא דרכו מתבצעת התקיעה והתקיעה מתייחסת לתוקע, כך הברכות עברו הישר לישראל מהקב"ה והוא רק היה צינור העברה. נמצא שאין דרך אחרת למסור את הנבואה לבלעם רק בצורה כזו ולא נבואה רגילה.

אמנם יש לתמוה לפי"ז, איך נהפכו כל הברכות לקלות, הרי בלעם איננו רק שופר בעלמא, איך ניתן לו בכלל שייכות לקלקל את כוח הברכה? ובדוחק יש לומר דאף שהברכות אינן יכולות לחזור וודאי שאין הקב"ה חוזר בו מנבואה טובה לרעה, מכל מקום עצם העברה הנבואה דרך גורנו עושה כאן איזו שהיא שייכות לברכות, לפיכך הכוונה הרעה שלו הועילה על העתיד שכל הברכות נהפכו אחרי כן לקלות, מלבד הברכה של בתי כנסיות שע"ז הכתוב אומר "ויהפוך לך ה' את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוקיך" נמצא בזה שאם אמנם הדיבור האלוקי היה מאת ה' מכל מקום עצם הברכה כשעוברת דרך צינור טמא כזה יכולה היא להיפך בעתיד בגלל הכוונות הרעות שהוכנו בה לכתחילה שפגמו את הברכות, כי באמת בלעם באמת נתכוון לקלקל אלא שהקב"ה הפך את דבריו ויצאו מפיו כברכות ומכוח הדיבור האלוקי חל בהם כוח ברכה מסוים עד לעתיד, אלא שהדברים עדיין מנוגמים מאד וחש אני כי לא הבנתי אותם כראוי. ורק לעורר בעניין נתכוונתי, ואדרבה אשמח אם אחד מן המעיינים יבהיר לי את העניין בטוב טעם.

והנה לולי דברי הספרי שהבאנו לעיל, סבור הייתי לתרץ את הקושיא, מפני מה זכה בלעם לדעת עליון מדרגה כה נשגבה ועוד יותר למה לא נטל הקב"ה ממנו את הכוח לקלל ולא היינו צריכים לכל כך הרבה חסדים כל אותם ימים? וסברתי בשעתו כי חלק מהכוח של הראיה באספקלריה המאירה מעניק את הכוח הזה לדעת דעת עליון ואי אפשר זה בלא זה, לפיכך כיוון שאי אפשר לתת לבלעם נבואה של חידות זכה מן ההפקר. ברם אין זה נכון, כי בספרי כתוב להדיא שמשם רבינו עצמו לא זכה לדעת דעת עליון וזוהי כוח בלעם כביכול אף יותר ממשם רבינו, והדרא קושיא לדוכתא על מה ולמה? ובדוחק נראה לומר על דרך האפשר, דבלעם הוקם כשטן לעם ישראל להיות להם כשוט מייסר שיצטרכו לחשוש ממנו כל ימיו מכוח הרע שניתן לו, כפי שהקב"ה מעניק כוחות לסטרא אחרא וזה חלק ממלחמת הקיום של הקדושה, כך בלעם הרשע היה שטן של עם ישראל. בר מן דין, בכוח הרע שלו זיכה את עם ישראל בברכות, שהרי אם לא היה מקבל את כוח הרע לא היה מובא ע"י בלק לקלל את עם ישראל, ממילא לא היו זוכים לברכה הנצחית של "מה טובו אהליך ישראל" שזה סוד הקיום של עם ישראל, לפיכך כדאי כל כוח הרע שיקבל אותו רשע כדי שיזכו ישראל לטובה הנצחית שלא יפסקו מהם בתי כנסיות וישיבות, ודוק היטב.

בלעם הרשע למשה רבינו, דלא היה בלעם הרשע ככל הנביאים שמקבלים את השראת הנבואה בצורת חידות ומשלים והיו הדברים צריכים להתבאר להם ע"י הבנתם שזכו מכוח מדרגותיהם הגבוהות להשיג ולהבין פשר החידות, לפיכך לא שינו חלילה וחס מהכוונה האמיתית של הנבואה. אבל משה רבינו לא היה צריך להשיג דעת הבורא, אלא שימש צינור להעברת הדיבור האלוקי שינו יכול לרדת למטה לבני אדם בשל מוגבלותם, לפיכך צריכים שופר אלוקי בלבוש אדם שהוא בשר ודם ויכול לדבר אל כל בני ישראל בלשונם ובהשגותיהם, כך נוצר החיבור בין הבורא יתברך לברואים ובעניין זה שווה בלעם הרשע שכל מה שאמר לא היה בבחינה שצריך לפרש את דברי הבורא יתברך, אלא שכינה הייתה מדברת ממש מתוך גרונו.

ברם יש להבין, מפני מה זכה בלעם הרשע למדרגה הזו בכלל, בשלמא משה רבינו היה מלאך בדמות אדם, אפשר שיהיה דיבור הקב"ה עובר דרך גרונו ומשם ישמע לבני ישראל, אבל בלעם שרשע גמור איך זכה למדרגה שכזו? ברם באמת לא קשיא כלל, אם היה בלעם צריך להגיע לזאת מכוח מדרגותיו לא היה מגיע כלל לנבואה אף בדרגת נביא שהרי אינו ראוי להגיע לזה בשל טומאתו, לא כ"ש למדרגה הגבוהה של משה רבינו. אלא סיבת המתנה הזו הייתה בשל עצם ההיענות של הבורא להעניק לאומות העולם כוח של נביא. והנה אם היה בעל דרגה שעובד על מידותיו ניתן היה להעביר לו נבואה בחידות על ידי מלאך, אבל בלעם שהוא רשע חשוד לפרש את הנבואה כרצונו, בזה הוא שונה מכל הנביאים שעבדו על עצמם והיו בדרגה גבוהה עד שלא היו להם כל רצונות לפיכך זכו לקבל נבואה ולפרשה כרצון הבורא עולם. אבל בלעם הרשע אם היה מקבל נבואה כשאר הנביאים היה מפרשה כרצונו, ממילא לא היה מעביר את רצון השי"ת לאומות העולם, בזה היה מצב שלמעשה אומות העולם לא היו מקבלים נביא, שהרי לא ביקשו נביא שיקלל ושישחיתם אדרבה ביקשו נביא שילמדם חוקי השי"ת, ממילא על הצד שנענית בקשתם צריכים להעמיד להם נביא שאכן יעביר את דברי הקב"ה לאומות העולם.

ולא רק לאומות העולם צריך שיעביר את נבואתו כיאות, גם לעניין הברכות, בלעם קיבל מהקב"ה לברך את ישראל ג' פעמים, למרות שכוונתו הייתה רעה, מכל מקום הוא מצווה ועומד מפי הקב"ה לברך וחייב לעשות כן. והנה אם בלעם היה מקבל את הברכות בצורת חידות ולא באספקלריה המאירה, יכול היה להבין ולפרש את הברכות כהבנתו וא"כ עם ישראל לא היה מקבל את הברכות דרך בלעם. ונראה בזה עוד יותר, אם בלעם היה מוסר את נבואתו כנביא בחידות נמצא שהייתה זו הברכה שלו עצמה וחלילה לא היו הברכות הללו בדרגת ברכות נקיות, שהרי מגרונו הטמא יצאו ואין זה כבוד לעם ישראל להתברך ממקור טמא, ברם אם שכינה מדברת מתוך גרונו נעשה

"נחשבה" – הגאון רבי יחיאל הלוי נוביק שליט"א

בכל סיפורי התורה על דור המדבר, סיפרה לנו דברים שקרו אותם, אבל במעשה דבלק ובלעם הי' רק יכול לקרוא להם, אבל למעשה לא קרה להם, כך נראה לפי שמחיות הענין. אמנם צריך להבין שאם התורה כל כך האריכה בסיפור זה, בודאי שהיתה זאת סכנה ממשית קיומית לעם ישראל. ורק שהקדוש ברוך הוא הצילנו מידם, כבכל דור ודור.

והנביא אומר, עמי זכר נא מה יעץ בלק בן צפור ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ד'. והרי שזהו דבר שצריך לזכור אותו למען דעת צדקות ד'.

והנה כאשר קוראים מה שאמר בלעם רואים גודל השגתו שהשיג מדרגת עם ישראל מן השורש ועד השלימות, ורואים כמה הי' גדול כוחו, ובודאי שאם כ"כ נתאוה לקלל את ישראל משמע ששיער שיש לו כח לקללם. ובודאי שהי' צריך גם מיוחד להנצל ממנו, וזהו למען דעת צדקות ד'.

"מלאכת מחשבת" דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

ולא אבה ד' אלוקיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ד' אלוקיך לך הקללה לברכה כי אהבך ד' א'. מכאן לומדים כמה אהבת ד' אותנו היה צריך בשביל להנצל מזה.

ובסנהדרין ק"ה מברכותיו של אותו רשע אנו למדים מה רצה לקללם. אמר ר' אבא וכולם חזרו לקללה חוץ מבתי כנסת ובתי מדרשות. שנא' ויהפוך את הקללה ולא קללות לברכה. עיי' שם. ובכל זאת נחשב ולא אבה, כי זהו כל הקיום של כלל ישראל. ורואים מכאן גודל המעלה של בתי כנסיות ובתי מדרשות. ואלמלי לא למדנו מפרשה זו, רק גודל מעלת בתי כנסיות ובתי מדרשות דיינו.

AA

הרה"ג רבי יאיר וינשטוק שליט"א

וידוי של ה"שאגת אריה"

מגאוני הגאונים בכל הדורות היה הגאון רבי אריה לייב (גינצבורג) זיע"א בעל ה"שאגת אריה". גדלותו התורנית העצומה שהקיפה את כל מקצועות התורה בלי יוצא מהכלל, זכתה לשבחים נדירים מפי גאוני דורו.

דמותו של ה"שאגת אריה" הייתה כעין דמות קמאית מזדורות עברו, למרות שהייתה שתולה בדור שנחשב לדור דעה, ורבים היו הגדולים בדורו ששכינה הייתה מדברת מתוך גרונם, הייתה אישיותו כאמור אישיות רבת אנפין שהעפילה הרבה מעבר סביבותיה ובלטה כדמות אחת ויחידה בדורו.

"גאון הגאונים", "רבן של כל בני הגולה", אלו היו מקצת התארים הכבירים והנדירים שקשרו לראשו גדולי התורה בדורו.

כוחו האדיר בלימוד היה מן המפורסמות. הוא שלט שליטה ללא מיצרים בכל מדעי התורה, הש"ס והפוסקים היו מונחים במוחו כבקופסה בבקיות ובחריפות מבהילה. הוא מהיחידים שסיים את הש"ס אלף פעמים! ואין פלא כי הגר"א העיד עליו שיכול הוא להעביר במוחו את כל תמצית הש"ס בשעה אחת בלבד!

וכגודל גאוניותו כך גודל התמדתו. הוא זנח כל חמודות עולם והפקיר את כל עצמותו לטובת הלימוד. שקידתו הייתה מופלאה, הוא קידש את כל עיתותיו ללימוד ללא כל גבול וסייג מתוך טרחה ויגיעה עצומה ללא שיוור.

וכך העיד עליו אחד מתלמידיו: "בערוב ימיו כהה מאור עיניו, ולא יכול היה ללמוד מתוך הספר. אז החל חזור כל חודש בעל פה את כל הש"ס, אני הייתי מתחיל קטע בגמרא ורבינו היה ממשיך על פה את הדברים כשמיד היה עובר לדברי התוס' והראשונים, ומבארם דיבור אחר דיבור כגודל עמקותו וחריפותו הנוראה".

בד בבד עם קומתו התורנית הרוממה היה השאגת אריה איש אשכולות שהכול בו. הוא ניחן בשלל סגולות נדירות כשבין השאר הצטיין בענוות מרובה, בקדושה נוראה וידוע היה בגודל פרישתו מכל הבלי עולם הזה.

סיפר בעל ה"אור חדש" (רבי אליעזר פלעקלס זצ"ל מפראג) "זכיתי ללמוד עם השאגת אריה. כשהיה לומד היתה דרך לימודו בעמידה. במשך כל ימות השבוע לא הסכים לתת תנומה לעפעפיו על גבי מיטה, ואף לא היה אוכל מזון מן החי".

*

רוחות זרות איימו לסדוק את חומת ההגנה בעיר ק. בה כיהן השאגת אריה. רוח של מודרניות שניסתה לפרוץ גדר הלכה. מאחורי המגמה המסוכנת עמדו כמה מעשירי העיר שניסו להכניסה בכוח בסיועם של עוד כמה מאנשי "עמק" שרוח חכמים אינה נוחה עימם.

הללו לא ראו בעין יפה את השגחתו הקפדנית של הרב בעל שאגת אריה בעיר ובעזות מצח קמו והתריסו נגדו ונגד כל שיטת הנהגתו.

בהיותם קומץ מצומצם של אנשים, לא ייחס אליהם הרב חשיבות יתרה. הוא עמד בעוז על המשמר ונאבק בהם בתקיפות. אולם עם חלוף הזמן הצליחו ריקים אלו לסחוף עמם קבוצות גדולות של אנשים, עד אשר גיבשו את רוב ראשי הקהילה נגדו, ודרשו בעוז רוח ובחוצפה אדירה להעביר את הרב הקדוש ממשרתו.

בראות השאגת אריה כי כלתה אליו הרעה, והקרקע אשר הוא יושב עליה בוערת תחתיו, נטל לידו את מקל הנדודים, והחל לנדוד מעיר לעיר כאחד העניים.

"מלאכת מחשבת" דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

ברגע אחד נפל בעל השאגת אריה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא. במשך כל הזמן חי ברומו של עולם וכעת נאלץ לסגל לעצמו אורח חיים קשה של עוני וביזיון, מבלי למצוא מנוח לכף גלו, ומבלי רגע אחד של קורת רוח.

את פת לחמו מצא בבתי אכסניה ובתי תבשיל שחסו על בני העניים.

וכל זאת בכמות זערורית רק על מנת להחיות את הנפש.

אולם מקור מימיו החיים לא נלקח ממנו - לימוד התורה, בכל שעה משעות היממה היה הוגה בה, מבלי לבטל את מחשבתו ממנה אף לרגע קט.

*

באותו יום נזדמן רבי אריה לייב שהלך בדרכים יחד עם קבוצה של אנשים מדלת העם. קרועי בגדים עטופי סמרטוטים ועל ראשיהם כובעים מגוחכים שכל אחד מהם נראה משונה וישן יותר מרעהו.

"רעבים אנו" חלפה המיה בין הנוודים.

"הנה, מרחוק כבר אפשר לראות את ביתו של איצ'ה וולף הגביר", קרא אחד מהחבורה בגיל. "אומרים שבביתו של איצ'ה וולף מקבל כל אורח פת לחם לשובע יחד עם נזיד חם של גריסים ותפוחי אדמה, וכל זה בחינם כמובן".

"אז למה אנחנו מחכים, קדימה" צהלו הכל.

הם זרזו את צעדיהם ותוך רגעים אחדים כבר הגיעו לביתו של העשיר, ומיד הוכנסו פנימה במאור פנים על ידי אחד המשרתים. בעלת הבית עצמה טרחה סביבם לתת לכל אחד את מזונו, אך ככל שעבר הזמן נגזזה סבלנותה והיא החלה לגלות סימני כעס, וההתפרצות לא אחרה לבוא...

רבי אריה לייב כהרגלו שקוע היה במחשבותיו בלימוד, תוך כדי עיון במשנת תלמודו לא הבחין כיצד הוא אוכל ושפך חלק מצלחת המרק על השולחן עליו הסבו שאר האורחים.

"תבטייש לך, רשלן" התפרצה עליו בעלת הבית בכעסה כי רב. כמובן שלא ידעה מיהו אורחה הדגול ופצחה בשאגות:

"אין בליבך הכרת הטוב על לחם החסד אותו מקבל, עד כי אתה מסוגל לזלזל כן, ולהשחית מזון יקר!"

חמתה לא שככה והיא עמדה וצרחתה עליו עד שנחלש קולה והצטרד מן הצעקות הרבות שהמטירה על ראשו.

רבי אריה לייב ישב כשהוא מבוש ונבוך אך לא השיב דבר לבעלת הבית. יתירה מזו, הוא השתיק את כל אלו שהכירוהו וניסו להשיב את כבודו האבוד.

אולם כשיצאו, פתח פיו וגילה לאחד העניים.

"הודו לה' כי טוב. מי שאמר לעולמי די, אמר די לצרותי. עד כאן סבל עניותי, מעתה ואילך לא אסבול עוד צער ונדודים."

חברו העני זקף גבות תמהות למשמע הדברים: "וכיצד הרב יודע, וכי הוא נביא?"

המתיק השאגת אריה חיוך והסביר: "עד עתה גרמו לי נדודי לצער ומכאוב זוהי גזירה שנגזרה עלי. אך לא ביטלו ממני רגע אחד של לימוד תורה. אולם בפעם הזאת הפריעו צעקותיה של האישה את מחשבותי בלימוד למספר רגעים, וביטול תורה לא נגזר עלי בגלותי. הרי זהו וודאי סימן מובהק שבקרוב יגיע הקץ לצרותי!"

ואכן כאשר ניבא כן היה. כמה ימים לאחר מכן סעד את ליבו בין העניים, באחת מן האכסניות.

במרחק מה ממנו עמדו כמה עסקנים שבאו מהעיר מץ להתארח שם. הם שוחחו עם בעל האכסניה, והנמרץ מביניהם אמר כמשיח לפי תומו: "תקופה ארוכה אנו תרים ומחפשים לעירנו אחר רב בעל שיעור קומה, אדם עם אישיות מיוחדת ומלאה בתורה, אבל אין אנו משיגים מישהו שיתאים לנו."

"מלאכת מחשבת" דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

עודנו באמצע דיבורו ואחד מחבריו העסקנים שם עינו על העניינים היושבים וסועדים בדממה את פיתם. פניו של אחד מהם נראו לו מוכרות. הוא נעץ בו מבט ממושך ופתאום נפלטה מפיו צעקת תדהמה.

"הביטו באיש זה" הזעיק את חבריו, "הרי זה רבי אריה לייב, שהיה רב העיר ק.!"

הלם וזעזוע אחז בנוכחים במקום לנוכח מראהו העלוב של השאגת אריה.

בעל האכסניה, בחיל, רעדה ודמעות שלישי, ניגש לבקש מהשאגת אריה

"ימחל לי מר אם לא נהגתי בו כבוד כהוגן לגודל מדרגתו של הרב".

אולם השאגת אריה עצמו לא התרגש יותר מדי לנוכח הגילוי המרעיש, אלא הרגיע את הנוכחים והמשיך כדרכו בעיונו בלימוד.

העסקנים חיכו עד שסיים ללמוד וסגר את הספר, ופנו אליו בדחילו בבקשה נרגשת שיאות לכהן כרבם בעיר מן.

רבי אריה לייב ניאות לקבל את התפקיד ברצון. הלא נהירה וברורה הייתה לו הידיעה, שאם הגלות גרמה לו לביטול תורה הגיע קיצה.

*

העיר מן לבשה חג.

היום המיוחל הגיע, יום בואו של השאגת אריה לעיר.

שורות שורות של אנשים יצאו לקבל את פניו של הרב, ועמדו כשהם משוחחים בהתרגשות ובדריכות. כולם היו לבושים בהידור לכבודו של הרב ששמעו יצא לתהילה בכל קצווי הארץ.

לאחר המתנת מה נשמעה צהלת הפעוטות שרצו נרגשים לעבר הקהל

"הרב! הוא מגיע!",

ואמנם, שקשוקי עגלה נשמעו מתקרבים ובאים.

אנשי העיר הצמידו מבטם אל העגלה המתקרבת. היא החלה מאיטה את קצב נסיעתה, עד כי נעצרה לגמרי סמוך לידם.

מן העגלה ירד באיטיות ובקומה כפופה יהודי זקן, פניו הקמוטות מחייכות לנאספים וראשו מהנהן לשלום.

פליאה אפפה את הציבור.

"זהו הרב?" נשמעו לחשושים. "הרי הוא נראה ישיש מאד. כלום אין רבנים צעירים ממנו?"

כמה מליצני העיר שעזות פנים לא נעדרה מהם השמיעו הערה ארסית.

"כנראה חיפש מקום מכובד להיקבר בו".

ואמנם, רבי אריה לייב כבר היה בעת ההיא כבן שבעים אך עקב צרותיו ותלאותיו, שחרטו בפניו את רישומן וחרצו בהם קמטים לרוב - נראה מבוגר בהרבה מגילו.

אך חושי החדים לא קהו. ומוחו החריף צלול היה כיון ישן המשתבח והולך עם השנים... על אתר קלט את המבטים התמהים, ואוזניו שמעו את הלחשושים הלעגניים, אך טרם בחר להגיב.

למחרת נשא הרב החדש את דרשת הכתרה בבית הכנסת הגדול במן. בגאונות אדירה חרז כבמחרוזת סוגיות רבות מכל הש"ס, כשהוא עורם ערמת קושיות עצומות ולאחר מכן השמיע מהלך חד וברור שהבהיר את כולן.

הכל היו מוכי תדהמה מן הפלפול שהיה מלאכת מחשבת של ממש. ואילו הרב שסיים את הדרשה, פתח במילי דאגדתא:

כשירד יעקב אבינו למצרים, שאל אותו פרעה, "כמה ימי שני חיידך?", ויעקב עונה "מעט ורעים היו ימי שני חייל".

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

"ברצוני לשאול אתכם יהודים יקרים – הדהד קולו של הרב בין כתליו העבים של בית הכנסת - מדוע עניין את פרעה גילו של יעקב? וכי מן הנימוס הוא לשאול אורח "בן כמה אתה?"

ועקב אבינו עצמו, איזו מין תשובה הוא עונה... מספר על צרותיו, היו לי חיים קשים... פרעה שאל אותך בן כמה אתה? תגיד לו את הגיל וחסל!

אלא, שהרי כאשר הגיע יעקב למצרים, פסק הרעב בזכותו. פרעה שהיה מאוים מן הרעב הממושך צהל ושמח בראותו כי המכה תמה. אך כשראה פרעה את יעקב, היה נראה לו זקן מאד, והוא חשש שמא יסתלק מן העולם כעבור זמן קצר, והרעב יתחדש. לכן שאל אותו לגילו.

יעקב הבין את חששו של פרעה, ולכן ענה לו, "אני לא זקן כמו שאתה חושב, אני רק נראה זקן מאד מחמת צרותי והשנים הרעות שעברתי. לא הגעתי לימי אבותיי, ואין לך ממה לחשוש..."

"אתם חוששים שאני זקן מאד ולא אאריך כאן ימים", סיים השאגת אריה, "שמעו את דברי, אני מבטיח לכם שאהיה כאן רב לפחות עשרים שנה!".

הוא ירד מבימת בית הכנסת כשהקהל נותר פעור פה. ובכן, לא רק גאון אדיר קיבלו כרב לעירם, אלא אף חכם שקלט היטב מה דברו בשקט, ובעיקר: צדיק וקדוש היכול לנבא כמה יחיה.

ואכן, דבריו של השאגת אריה התקיימו במלואם. בשנת תקמ"ח - כאשר מלאו עשרים שנה מעת בואו למץ בשנת תקכ"ח, חלה את חוליו ממנו לא קם, ונפל למשכב.

בני העיר התאספו בבתי הכנסת הרבים בעיר ונשאו תפילות לרפואתו השלמה של רבם הנערץ.

גם בימי מחלתו, המשיך הרב בלימודו בהתמדה ללא הפסקה, למרות ייסוריו ומכאוביו.

בפנקס ק"ק מץ מסופר, כי לפני פטירתו הקיף את מיטתו בכתבי האריז"ל. הוא נופף בידו כמגרש זבובים ושמעו אותו גוער במזיקים וצועק "תלכו מכאן!".

כאשר הכביד חוליו, הורשו להיכנס אליו רק חברי החברא-קדישא וכמה מראשי הקהילה וגבאי העיר. הם נדהמו למראה עיניהם, הרב היה כבר חלוש מאד, אך לא פסק מהתמדתו בלימוד התורה. הוא ביקש משמשו שיביא לו מסכת פלונית, סיים במהירות ללמוד את כל המסכת, וביקש מיד שיביאו לו מסכת נוספת, וכן הלאה...

השמש שהבחין כי מצב בריאותו של הרב מידרדר, והוא כבר על ערש דווי, רצה שהרב גם יעיין בספר "מעבר יבוק" על כל עניני הפטירה, ובו יש גם את התפילות והוידיים.

כשסיים הרב מסכת נוספת, וביקש מסכת חדשה, הגיש לו השמש את הספר "מעבר יבוק", במקום גמרא.

הביט השאגת אריה בספר, ומיד החזירו לשמש, כשהוא מבקש להביא לו גמרא ולא משהו אחר.

"הבן אותי", אמר כמתנצל, "כל חיי, לא רק שלא היה לי זמן לחטוא, אלא אפילו זמן לחשוב על חטא, גם לא היה לי! איני צריך לומר עכשיו וידוי!".

כשהיה הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד צ"ל מספר את הסיפור, היה אומר, "הרבה וידויים כבר שמעתי, אבל ב"וידוי" כמו של השאגת אריה, אני מקנא!".

~~~~~
התודה והברכה לכל אלו שמסייעים להצלחת הגיליון!!!

להערות ניתן לפנות אל העורך חנוך חיים וינשטוק נ"י פל' 050-414-2587

כמו כן ניתן לשלוח למייל שלי לקבל את הגיליון בהפצה סדירה

hanoch90@gmail.com